

הצללה : ייר :

רבעון זכויות האדם בשטחים

גיליון ראשון, דצמבר 1998

מחיר: 10 ש"ח

תאריך: 1998

1998

הוצאת מוסדות יהודיים לחינוך ולמחקר

הוצאת מוסדות יהודיים לחינוך ולמחקר

1998

151

הוצאת מוסדות יהודיים לחינוך ולמחקר

1998

1998

1998

1998

הוצאת מוסדות יהודיים לחינוך ולמחקר

דבר המערכת

ב

שבוע הבא יציין העולם מלאת יובל ל"הכרזה העולמית בדבר זכויות האדם," שקיבלה העצרת הכללית של ארגון האומות המאוחדות ב-10 בדצמבר 1948.

ההכרזה נוסחה תחת צלן הכבד של זוועות מלחמת העולם השנייה ורצח העם היהודי בידי הנאצים, כאשר בקהיליה הבינלאומית התגבשה ההכרה כי יש להגן על יחידים מפני דיכוי ורדיפות ולהבטיח את חירותו של הפרט וממחסור, "למען" - כפי שנכתב בהקדמה להכרזה - "לא יהא אדם אמס, כמפלט אחרון, להשליך את יהבו על מרידה בעריצות ובדיכוי." ההכרזה היא המסמך הבינלאומי הראשון בדבר זכויותיהם הבלתי ניתנות להפקעה של כל החברים במשפחת האדם, ויחד עם האמנה לזכויות אזרחיות ופוליטיות והאמנה לזכויות חברתיות, כלכליות ותרבותיות, מהווה ההכרזה את ההסכם המקיף הראשון בין כל אומות העולם באשר לזכויות ולחירויות של כל בני האדם.

זהו הגיליון הראשון של רבעון שיפרסם **בצלם**, ושמטרתו להגביר את המודעות בקרב החברה הישראלית למצב זכויות האדם בכלל ולזכויות האדם בשטחים בפרט. בגיליונות הבאים יידונו ויחשפו נושאים שונים שבהם עוסק **בצלם**, מתוך תקווה להעביר מידע, לקיים דו-שיח ולהחליף דעות עם ציבור הקוראים.

הגיליון הזה מוקדש ליובל ה-50 להכרזה העולמית. 30 סעיפים יש בהכרזה, מקצתם הצהרתיים ורובם מעשיים. להוציא, אולי, את הסעיף האוסר על עבדות, מפירה מדינת ישראל אחד לאחד את כל סעיפי ההכרזה בכל הנוגע להתנהגותה כלפי הפלסטינים בשטחים.

בחרנו להתמקד ב-14 סעיפים ולהביא בפני הקוראים את סיכום מצב הדברים מאז פרוץ האינתיפאדה, ב-9.12.87, ועד היום. הצילומים - פרי עבודתם ותרומתם של טובי הצלמים בארץ - לא נבחרו בכוונה לייצר פרובוקציה או לעורר זוועה. על אף שכמה מהם קשים לצפייה, כפי שהכתוב קשה לעתים לקריאה, הם מייצגים ומסמלים תופעות קשות, אך רווחות למדי.

בצלם מחויב אך ורק להגנה על זכויות האדם, על-פי אמות המידה שנקבעו במשפט הבינלאומי, שההכרזה של האו"ם היא אחד מיסודותיו. למרות שב**בצלם** רואה בהתנחלויות הפרה הן של המשפט הבינלאומי והן של זכויות האדם של הפלסטינים, אין הארגון מבחין בין הפרות שקורבנן הוא פלסטיני תושב השטחים לבין הפרות שקורבנן הוא ישראלי תושב השטחים, ובלבד שההפרות מבוצעות בידי השלטונות באזור. על אף שהיחס בין שני סוגי ההפרות הללו הוא אחד למאות ולאלפים, מעצר מינהלי של ישראלי תושב קריית ארבע פסול בעיני **בצלם** מכול וכול, בדיוק כמו מעצר מינהלי של פלסטיני תושב חברון.

כי זאת יש לזכור:

זכויות האדם הן זכויות המוקנות לכל אדם רק מפני שהוא או היא שייכים למשפחת האדם.
זכויות האדם מוחזקות בידי כל בני האדם באופן שווה ולעולם.
זכויות האדם אינן ניתנות להפקעה: אי אפשר לאבד אותן כפי שאי אפשר לחדול להיות אדם.
זכויות האדם אינן ניתנות לחלוקה או לדירוג: אי אפשר ליטול זכות מפני שהיא "פחות חשובה" או "בלתי חיונית" זכויות האדם תלויות זו בזו וכולן חלק ממכלול שלם.
זכויות האדם הבסיסיות אינן בדחקות מפני מלחמה, כיבוש או טרור. נהפוך הוא. מצבי החירום הללו הם עתות המבחן שבהן נדרשת חברה באורה להקפיד הקפדה יתירה על זכויות האדם.

זרכת: רני טלמור

יצוב: סטודיו אבידני - ירושלים

ערכת: נ'סיקה מונטל, איתן פלנר, תומר פפר, אדי קאופמן

שתתפים: נליב אבו-רקה, מרווה לבארה-טיבי, איריס נילר, יובל מינבר, תרצה חריף, שלי כהן,

מה כרמי, נעם לובל, יחזקאל ליון, בהא עליאו, נסריו עליאו, ויטורלו עיני, נוס דדני, עיני

ויקרא 1. **כל בני האדם נולדו בני-חורין
שווים בערכם ובזכויותיהם**

ויקרא 2. (1) **כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות
נקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי
זע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית
או דעה בעניינים אחרים, בגלל מוצא לאומי
או חברתי, קניין, לידה או מעמד
(2) **לא יופלה אדם על-פי מעמדה המדיני,
או על-פי מעמדה הבינלאומי של המדינה
או הארץ שאליה הוא שייך. בין שהארץ היא
צמאית, בין שהיא נטולת שלטון עצמי ובין
טריבונותה מוגבלת כל הגבלה אחרת****

סעיף 3. ככל אדם יש לו הזכות לחייה

מתהילת האינתיפאדה, ב-9.12.87, ועד אמצע
נובמבר 1998, נהרגו בשטחים 1,648 בני אדם:
1,463 פלסטינים, 178 ישראלים ו-7 אזרחים זרים.

1,333 תושבים פלסטינים ו-18 אנשי כוחות הביטחון הפלסטיניים נהרגו מידי כוחות
הביטחון הישראליים, 112 תושבים פלסטינים נהרגו בידי אזרחים ישראלים, רובם מתנחלים.

91 אזרחים ישראלים ו-86 אנשי כוחות הביטחון הישראליים נהרגו בידי פלסטינים,
17 מהם נהרגו בידי כוחות הביטחון הפלסטיניים.

305 מבין ההרוגים היו ילדים מתחת לגיל 17. 300 ילדים פלסטינים, 4 ילדים ישראלים
וילד אחד בעל אזרחות זרה.

לחירות ולביטחון אישי

צילום: אלכס ליבק

לא יהיה אדם נתון לעינינו

בזוי אנושיים או משפיליים

אחר כך שמו על ראשי שק ולקחו אותי משם. זה שק מסריח משתן, קיץ וזוהר לא. פעם ראיתי שומר משתיק על שק... ולקחו אותי ישר ל"שאבחה"... יש גם "שאבחה" שור לצינוור בעמידה. יש צינוור וניצב היישר לראש. לפי הצונם הם כובלים אותך באופן יחיד או פחות נוח. הייתי "שאבחה" בעמדה של 12 שעות ואת יותר - לרום מ-4 בבוקר עד הלילה, לעתים מהצהריים. אם אחו מנמסם אסיה קבל סטייה או בעיטה. לפעמים השומר שונף עליך מים... אם אתה רוצה ללכת לשירותים, לא תמיד נותנים לך. זו צורה של לחץ. פעם קרה שנאלצתי להשתיק בבגדים. כל ארבעה-חמישה ימים הייתי יונק 4 שעות... בהתחלה חירו. אחי פעם או פעמיים ביום. מהתחלה התחילו באיחמם וקללות. הם רצו ממני מידע על החזית העממית. כיוון שלא עשיתי כלום, לא היה לי מה להגיד להם. הם אמרו: נעשה ונתרנפה לכל החיים... הם אמרו לי לעשות "קמבז" כריעה על הבהונות אבל סירבתי. הייתי נופל על הרצפה. הם בעטו בי והיכו אותי אבל המשמתי לסרב. כל פעם סירבתי למשהו היכו אותי. אם סירבתי לשבת או לקום החוקר היה מכה אותי. פעם סירבתי לעשות "קמבז" נדבב נפחן היו שם. נכנסתי לחדר והוא אמר: קמבז. אמרתי: לא רוצה. קמבז - לא רוצה. הוא התחיל לקלל אותי. קיללתי אותו. הייתי עומד. כהן דחף אותי בכוח על פינת השולחן. הרגשתי דקירה חזקה בגב. כמעט בכל חקירה היו משכבנים אחי על הרצפה כשידי אזוקות מאחורי הגב, ולוחצים על החזה עם הברכיים... כולם השתמשו בשיטה זו. התוצאה מכל הדברים האלה היא שיש לי סדק בעמוד השדרה השמאלית. השתמשו גם בקסעט א-טאולה. שמים אותך על הרצפה - כשאתה כורע - עם הגב השולחן ושמים את הידיים כבולות לאחור על השולחן, קושרים את האזיקים לעוד זוג אזיקים ומוחכים, והחוקר יושב לצידך ולוחץ על הגב עם הזרוע, או על השולחן. עם הזרוע עם הרגליים. לפעמים חוקר אחר מרים את הסנטר שלך, ואז אתה מרגיש את כל האזיקים שלך נוחים. אתה יושב ככה שעתיים שלוש. תוך כדי כך שואלים אותך שאיך "החשבו" המוחכים אותך לצד המשען של הכיסא כשאתה כבול לאחור, חוקרים אותך כך שאחיה נוסה אחורה. ולא יכול לשבת ישר. אחרי רבע שעה אתה מתחיל להקיץ. יום אחד באתי בזה הסלסול: טלטלו אותי כשאני עומד. "נדב" ו"כהן" ו"דוריי" מסלטים אותי. תופסים בחולצה ודוחפים ומושכים אותי אולי עשר פעמים. פעמיים הופתי אותי. פעם "נדב" ופעם "דוריי". טלטלו אותי לפעמים שלוש-ארבע פעמים ביום, ו"כהן" ו"דוריי" לא טלטלו בכלל. כשהתעלפתי העירו אותי והיה שם מישהו - אדלר חובש ו"ספורט" ו"ספורט" הגוף שלך גמור, נגמר מיום ליום, נהרס. כל הגוף כואב. הראש כואב ואי אפשר לחשוב מחוסר השינה - יש תחושה של סהרוריות, כל אחד חושב על מה שתשוב לו במצב כזה. לעתים שומעים אנשים צורחים או מקללים מרוב כאבים. מבחינת המוראל הרגשתי טוב, הרגשתי שאני מצליח לעמוד בכל הדברים האלה ולא לתת להם לנצח. אחרי אולי שבוע או עשרה ימים התחלתי להרגיש ממש חולה. התחלתי להקיא. בתחילה אמרו לי שהם לא מודאגים ומצב שלי, אלא מכך שהרצפה מתלכלכת. הקאתי גם בבית-המשפט, הקאתי במשך שנתיים.

קטע מעדותו של עבד א-רחמאן ח'דר עבד מוסלמא אל-אפוזר, יליד 1947, תושב החנה הסליונים דהיישה, סוודנט (עד המעצר) באוניברסיטת ציריך. בנובמבר 57 נעצר אל-אחמר במעצר חניהלי והעבור 3 חודשים הועבר לחקירת השב"כ. בחקירתו נמשכה 3 יום ואחריה הוא הוחזר לשנת מעצר מינהלי, שהארכה ב-6 חודשים, עוד 4 חודשים ועוד 4 חודשים. לא הוגש נגדו כתב אישום והוא לא נשפט מעולם. אל-אחמר שוחרר מהמעצר בקאי יום הועברו דיון מקב לסיסול רפואי ומסרב לקבלו מידי רופאים ישראלים.

ולא לזחל או לעונש אכזריים,

ישבאח" זה לשבת עם שק על הראש. על
כיסא קטן של ילדים, הרגליים הקדמיות
של הכיסא קצרות מהאחוריות, כך שהכיסא
באלכסון. הידיים כבולות מאחור למענות
הכיסא, בהצלבה, ועל הרגליים אזיקים
גם. האזיקים ממתכת. לפעמים האזיקים
לוסצים ממש על העצם, לפעמים השומר
כובל אותך כך שברגע שאתה מזיז את
הזרוע נוצר חיכוך

צילום אלוטורציה: עודד אביני

"... ושוב בא לילה ללא שינה ושוב בא לילה עם חקירה, ושוב, ושוב... לילה
אחרי לילה, במשך שבועות... באשן של האסיר הנחקר נוצר מין ערפל
מוזר: נפשו יגעה עד מות; רגליו מועדות ואחת תשוקתו: לישון, קצת
לעיתים, לא לקום, לשכב, לנח, לשכוח... מי שהתנסה בתשוקה זו יודע כי לא
עב ואף לא הצמאן... נתקלתי באסירים שחתמו על מה שנצטוו
ום רק כדי לזכות בפרשה החוקה הבסיח להם... שינה לא מופרעת."
ספרו האוטוביוגרפי של מנחם בגין, בלילות לבנים, הוצאת "דביר"

בצלם מעריך, בהסתמך על מקורות רשמיים, ארגוני זכויות אדם ועורכי-דין,
כי מדי שנה נחקרים בידי השב"כ בין 1000 ל-1500 פלסטינים. כנגד כ-85%
מהם, כלומר לפחות 850 איש, מופעלים אמצעים המהווים עינויים.

הסרנספר השקט

בשנת 1967 סיפחה ישראל את מזרח ירושלים ועוד כ-64,000 דונם בסביבותיה.

מעמדם של הפלסטינים תושבי השטח המסופח נקבע על-פי "חוק הכניסה לישראל". זאת למרות שהם לא "נכנסו לישראל" אלא ישראל היא זו ש"נכנסה" אליהם. מעמד זה נקרא "תושב קבע", אך כי ה"קבע" הוא בערבון מוגבל. הוא נועד למהגרים השוהים בארץ תקופה ארוכה.

ישראל "עודדה" עזיבת פלסטינים באמצעות הפקעת קרקעות מאסיבית, מניעת היתרי בנייה, יצירת מחסור חמור בדירה, דחיית בקשות לאיחוד משפחות, הזנחת תשתיות ועוד.

בשנים האחרונות שללה ישראל את מעמד התושבות של אלפי פלסטינים שלא שהו בעיר תקופה מסוימת, תוך שימוש ב"חוק הכניסה לישראל", ודרשה מהם לעזוב את ירושלים תוך 15 יום.

**שלילת מעמד התושבות מפלסטינים
תושבי מזרח ירושלים
(לפי נתוני משרד הפנים)**

בכל מקום כאישיות בפני החוק

"אני נמצא כל הזמן בחרדה שחשן רע יכול לקרות לי או לאחים שלי כי אין לנו בית שאומרים שאנו קיימים. אני אפילו חושש שמישהו יפריד אותנו מאמא ואולי יעצרו את ההורים כי הם גרעם כאן באופן לא חוקי. אני לא מרגיש בטוח. אני מרגיש שאני באדם בלי זהות, בלי שק ובלי כתובת. עניין תעודת הזהות הוא לא עניין שלי. איכות חיי היא עניין של החיים עצמם. אני, למשל, לא יכול לעשות את בחינות הבגרות במשרד החינוך הפלסטיני ולכך דבר בחיים צריך מסמכים ומסמכים ולכן, אני מרגיש שאני לא יכול להיות חלק מחיים. אני נמצא ברמה של המתים."

מתוך עדותו של מוחמד סאמי סלאמי דרוויש, בן 17. בשנת 1978 עברו הוריו להתגורר בסעודיה, שם הוא נולד בשנת 1981. בנובמבר 1994 חזרו בני המשפחה להתגורר בחלק הירושלמי של קלדיה, ואמו הגישה בקשה לאיחוד משפחות עבור בעלה וילדיה. כל עוד הבקשה לא אושרה, אין לילדיה שלא נולדו בירושלים מספרי תעודות זהות. בדצמבר 1996 נשללה תעודת הזהות של האם.

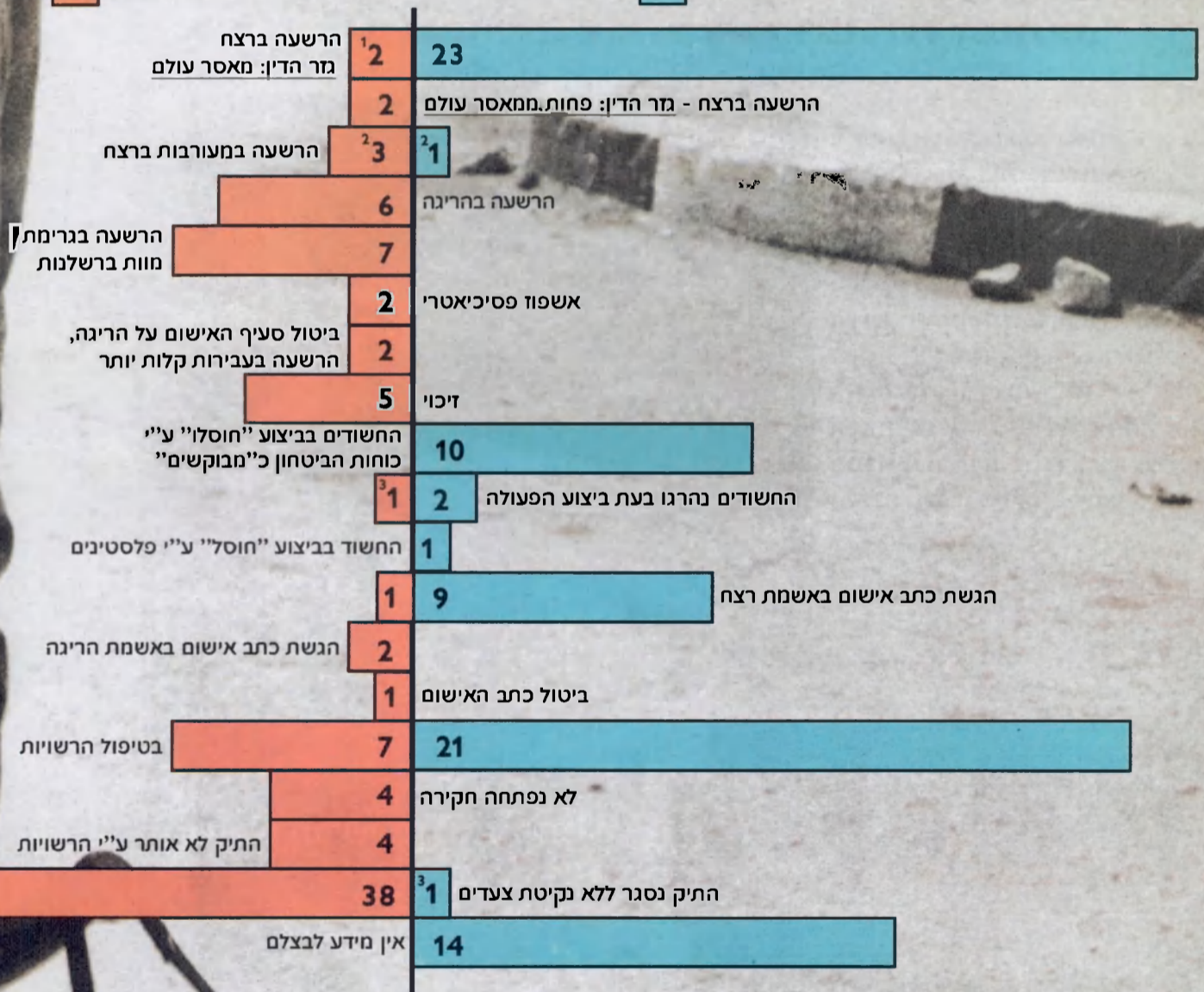
צילום: משה שי

שוויוש של החוק

האם הכול שווים בפני החוק?

מתחילת האינתיפאדה, ב-9.12.87, ועד ה-15.11.98 נהרגו בשטחים 90 אזרחים ישראלים, מהם 4 ילדים מתחת לגיל 16, מידי תושבים פלסטינים. באותה תקופה נהרגו בשטחים 112 פלסטינים, מהם 23 ילדים מתחת לגיל 16, מידי אזרחים ישראלים, רובם מתנחלים. להלן איור הממחיש את האופן שבו מטפלות רשויות החוק והמשפט במקרים השונים*

פלסטינים שהרגו ישראלים בשטחים ■ ישראלים שהרגו פלסטינים בשטחים ■

* 9 מקרים נמצאים בטיפול הרשות הפלסטינית: 5 נשפטו והורשעו, 2 נעצרו, תיק חקירה אחד נפתח ובמקרה נוסף הגישה ישראל בקשה למעצר חשוד.

¹ עונשו של אחד נקצב בידי הנשיא ל-13 שנות מאסר, ושל השני ל-15 שנות מאסר.

² גזר הדין לפלסטיני: מאסר עולם. גזר הדין לישראלים: 2 דונו ל-10 שנות מאסר ונחונו בידי הנשיא, השלישי דון ל-5 שנות מאסר.

³ ברוך גולדשטיין, שרצח 29 פלסטינים.

וזכאים ללא אפליה להגנה

"הערך הראוי לחיי אדם באשר הם"

ב-30.9.88 ירה הרב משה לוינגר אש חיה במרכז חברון, וכתוצאה מכך נהרג קאיד חסן סאלח, סוחר בן 42, ונפצע איברהים באל. בעקבות עיסקת טיעון הורשע לוינגר בגרימת מוות ברשלנות בפציעה בנסיבות מחמירות ובהיזק בזדון. שופט בית המשפט המחוזי בירושלים, השופט שלום ברנר, כתב בפסק דינו: "...העונש שבית המשפט מצווה לגזור עליו חייב לבטא את הערך הראוי לחיי אדם באשר הם," וגזר על לוינגר חמישה חודשי מאסר בפועל ושבעה חודשי מאסר על תנאי.

צילום: יואל קנטור

סעיף פ. לא זיאסר אדם, לא זיעצר

תחשבי אם אין
 מלחמות אצלנו
 במזרח התכון איך
 החיים תשתנה,
 תהיה ארץ מלאה
 חיים מלאה תיירים
 מלאה אהבה. אני
 לא יודע איך האדם
 יש לו נפש לשלוט
 על אדם אחר, איך
 הוא יראה בעצמו
 שהוא טוב מן
 האחרים. אני לא
 יודע מה ההבדל בין
 בני האדם

אסאמה ג'מיל ברהם, בן 34, תושב
 כפר רמין, נעצר לפני למעלה מ-5
 שנים ומאז הוא שרוי במעצר מינהלי,
 מבלי שהוגש נגדו כתב אישום ומבלי
 שנמסר לו במה הוא חשוד.
 ד"ר ענת מטר, מרצה לפילוסופיה
 באוניברסיטת תל-אביב, "אימצה"
 את אסאמה ברהם. היא, בן-זוגה
 ושני ילדיהם מתכתבים עם ברהם
 ומקיימים קשר עם בני משפחתו.
 זהו קטע מאחד המכתבים ששלח
 אסאמה ברהם למשפחת מטר.

למאסמה הנכבדה איום רב
 קופים כל אני איות על מצב המאסמה. ואני מקווה שכלוא מדיין
 איל ליו זמרי אלה מצינעם על נכנס ילדים מתוקים
 כליו סוכר
 חקרת. היקרתי ענת אני מקווה אזלתי מ חולל בשלום
 וניפיה שמחבי על בעיול באורוטלרי. חקרת הנחמפה קמלת
 אפ היחבונה אלק ולכיוא מליא בתלים סוכים ליו אשכוח אותך
 כל החיים שלי. וזאת נוחמת בחקתי נלע הצוות ואני מקווה
 שאכיה אלק נוחם נלע הפסע והצוות
 חקרת היקרתי. אני כופה אליך ועומע לפני סימן אילך
 זכילתי. מה לכיוא סמת יצוות וכלתחמות וליו מוצן
 חסודי. כי אני ליו חוסה כיוא אלק חוסה. אני כל
 הנל מן אומר לעבתי. שפתיים רחב יופר מפי ויש מקום
 לל אלק ויש אולל מספיק לכל הנסול. כך חסר
 למתן כל הפתרים בשוויון. אני אומרת מישל
 מליאלע פולר חיי ואללל אעז ותי מישל מאפ
 עילר גמ חיי סוכ רן ים בעיות בחוק הנפש שליו
 למחל אני אומר מי יש לו בית באפס לכל יום יש
 לו פונטה לבב בכל עמק מדעין בחיים. אם יונחו
 נלע לישכנה כלות אין מועזי מתחמות זיון סנות
 אליו אכנה
 אני סואל ענתו יש בדברי אעמיה ויש הרבה בסל
 ספולם ואם בני אפם ליו נעסו נסן וליו נעסו מתחמת
 וכלי המאמרים תלכילי בכוננה העוביה כל אפם
 יחייכי מדעין וליו יכיה חסר לליו פקרי.
 חחסי אם אין מתחמות אוללנו במזרח הפכו איך
 החיים תשתנה. ולכניה אלק מתזרה חיים מליול תיכרים
 מליאלי אכנהלני אני ליו יופע איך הכאעם ש יליו
 נפש לללל ללול על אפם יאחר, איך לכיוא יכאה
 בעצמו כליו סוכ מן כיוחריים. אני ליו יופע איך
 פלי יקרתי. אני ליו יופע מיה תלכילי כיון בני תיאס

מתוך מכתבה של ד"ר ענת מטר לשר הביטחון:

בימים אלה הוארך בששה חדשים מעצרו המנהלי של העציר אסאמה ברהם. ברהם נמצא במעצר מנהלי בדיוק חמש שנים, וכל שנטען נגדו - מבלי שתוגש בעניין זה כל תביעה לבית-המשפט - הוא שהוא פעיל בתנועת הג'יהאד האסלאמי.
 [...] הנושא הנלמד בבתי-הספר השנה הוא "כבוד האדם". קשה לי מאוד לחנך את ילדי לערכים מופשטים מסוג זה, ולהעביר להם את אופייה הדמוקרטי של מדינת ישראל, כאשר בפועל מחזיקה המדינה בעשרות עצירים ללא משפט, מהם במשך שנים. בפרט קשה הדבר כאשר מדובר בחמש שנים ללא משפט. עניין זה הוא שערורייה על פי כל קנה-מידה - לא רק כזה של "יפי-נפש" אחדים. הדעת אינה סובלת מצב בו מחזיקים אדם בכלא במשך שנים רבות, ללא כל האשמה מוגדרת, ללא כל אפשרות להתגונן בפני מצב זה, מבלי לתת אף לפרקליטו לראות את אוסף השמועות שהביא למצב זה. כאמור, אני משוכנעת כי שחרורו של ברהם לא יפגע כהוא זה בביטחונה של המדינה. אך אם לא ישוחרר לאלתר, יש להעמיד את ברהם לדין ללא כל דיחוי. אסור שדיבורים על דמוקרטיה, צדק ומשפט יהפכו רק לאוסף של קלישאות נבובות, המרוחקות מרחק שנות אור מן המצב האמיתי.

תשובתו המלאה של שר הביטחון, באמצעות א. בדק, אחראית לפניות פרט:

ברצוננו להביא לידיעתך ולתשומת לבך כי, הנדון עצור מנהלי שכן פעילותו מסכנת את ביטחון האזור. לאחרונה נדון עניינו בפני ועדת ערר שאישרה את המשך מעצרו.

ולא יוגלה באופן שרירותי

בסוף נובמבר 1998 החזיקה ישראל
79 פלסטינים במעצר מינהלי ללא משפט

צילום: מיכה קירשנר

סעיף 10. כל אדם זכאי, מתוך שוויון

ופומבי של בית-דין בכלתי תלוי

כל אשמה פלילית שהובאה נגדו

"בהסו"י"

(טרגיקומדיה בשש מערכות)

התאריך: 8.8.94

המקום: קציעות

האירוע: ערצור של חסן פטאפטה על מעצרו המינהלי

המשתתפים: זשופט מטפטאי

המחבר: י.מ.א.ל. - מסעם התביעה

המבצע: לאחצמל - מטעם ההגנה

(מערכה ראשונה)

עו"ד צמל: מזה החשדות נגדו?

תובע: בחסו.

עו"ד צמל: למה בתבקש מעצרו?

תובע: בחסו.

עו"ד צמל: מבקשת להשיב משהו.

תובע: לא אוכל לפרס. מה שרשום בצו.

(מערכה שנייה)

עו"ד צמל: כמה פרטי אינפורמציה הוצגו בפני המפקד [הצבאי], כמה אירועים?

תובע: בחסו.

עו"ד צמל: אבקש לענות ב[מידע] גלוי.

תובע: אבקש בחסו.

עו"ד צמל: אבקש מאדוני להשיב.

תובע: פחות ממאה, לא יותר מחמישים.

(השופט דוחה את בקשת עו"ד צמל לחשוף מידע מסוים)

(מערכה שלישית)

עו"ד צמל: מה האופי של הידיעות? אבקש בגלוי.

תובע: בחסו.

עו"ד צמל: האם מדובר בפעילות אלימה או צבאית?

תובע: לא אוכל להשיב.

גמור עם זולתו, למשפט הוגן ... בשעה שבאים לקבוע ולברר

5

(מערכה רביעית)

עו"ד צמל: האם הפעילות המיוחסת כרוכה באלימות?

תובע: להשיב בחסוי.

עו"ד צמל: איפה גר?

תובע: אל-בירה, לא אשיב אם הפעילות היא באל-בירה.

(מערכה חמישית)

עו"ד צמל: בין השאלות, האם ישנה אינפורמציה לגבי הונחה לזווען השם?

תובע: בחסוי.

עו"ד צמל: האם כל הידיעות על ביצוע או תכנונים?

תובע: לא אענה. זה משליך על מקורות המידע.

עו"ד צמל: למה נעצר במעצר מינהלי?

תובע: כיוון שהצטבר חב"ש [חומר בטחוני שלילי] שלדעתנו צו זה.

עו"ד צמל: מאיזו בחינה זה איפשר?

תובע: ישנם טעמי ביטחון שבעקבותיהם מוציאים צו ונגד המע

הצטבר חומר שלילי שעל פיו הוא עמד בקריטריונים למעצר מינהלי

והקריטריונים הם טעמי ביטחון החלטיים.

(מערכה שישית)

עו"ד צמל: איזה פעילות פוליטית של חזית עצמית תוכל למנות מ-1993?

תובע: בחסוי.

עו"ד צמל: אבקש תשובה, ופה אין מניעה.

תובע: יש ... פעילות גלויה, יש פעילות ששייכת לחומר חסוי. בשלב זה

לא זכור לי מה מביניהם נופל בגלוי מה בחסוי ואבקש בחסוי לעיין ולהציג המידע.

צילום: אלוד רפאלי

הצגה

15

הכרזה עולמית בדבר זכויות האדם

הואיל והכרה בכבוד הטבעי אשר לכל בני משפחת האדם ובזכויותיהם השוות והבלתי נפקעות הוא יסוד החופש, הצדק והשלום בעולם, הואיל והזלזול בזכויות האדם וביזוין הבשילו מעשים פראיים שפגעו קשה במצפונה של האנושות; ובניין עולם, שבו ייהנו כל יצורי אנוש מחירות הדיבור והאמונה ומן החירות מפחד וממחסור, הוכרז כראש שאיפותיו של כל האדם, הואיל והכרה חיוני הוא שזכויות האדם תהיינה מוגנות בכוח שלטונו של החוק, שלא יהא אדם אנוס, כמפלט אחרון, להשליך את יהבו על מרידה בעריצות ובדיכוי, הואיל והכרה חיוני הוא לקדם את התפתחותם של יחסי ידידות בין האומות, הואיל והעמים המאוגדים בארגון האומות המאוחדות חזרו ואישרו במגילה את אמונתם בזכויות היסוד של האדם, בכבודה ובערכה של אישיותו ובזכות שווה לגבר ולאישה; ומנוי וגמור אתם לסייע לקידמה חברתית ולהעלאת רמת החיים בתוך יתר חירות, הואיל והמדינות החברות התחייבו לפעול, בשיתוף עם ארגון האומות המאוחדות, לטיפוח יחס כבוד כללי אל זכויות האדם ואל חירויות היסוד והקפדה על קיומן, הואיל והבנה משותפת במהותן של זכויות וחירויות אלה היא תנאי חשוב לקיומה השלם של התחייבות זו, לפיכך מכריזה העצרת באוזני כל באי עולם את ההכרזה הזאת בדבר זכויות האדם ברמת המושגים הכללית לכל העמים והאומות, כדי שכל יחיד וכל גוף חברתי ישווה תמיד לנגד עיניו וישאף לטפח, דבר לימוד וחינוך, יחס של כבוד אל הזכויות ואל החירויות הללו, ולהבטיח באמצעים הדרגתיים, לאומיים ובינלאומיים, שההכרה בעקרונות אלה וההקפדה עליהם תהא כללית ויעילה בקרב אוכלוסי המדינות החברות ובקרב האוכלוסים שבארצות שיפוטם.

סעיף 1. כל בני האדם נולדו בני-חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה

סעיף 2. (1) כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בעניינים אחרים, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד. (2) גדולה מזו. לא יופלה אדם על-פי מעמדה המדיני, על-פי סמכותה או על-פי מעמדה הבינלאומי של המדינה או הארץ שאליה הוא שייך. בין שהארץ היא עצמאית, ובין שהיא נתונה לנאמנות, בין שהיא נטולת שלטון עצמי ובין שריבונותה מוגבלת כל הגבלה אחרת.

סעיף 3. כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

סעיף 4. לא יהיה אדם עבד או משועבד; עבדות וסחר עבדים ייאסרו לכל צורותיהם.

סעיף 5. לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.

סעיף 6. כל אדם זכאי להיות מוכר בכל מקום כאישיות בפני החוק

סעיף 7. הכול שווים לפני החוק וזכאים ללא אפליה להגנה שווה של החוק. הכול זכאים להגנה שווה מפני כל אפליה המפירה את מצוות ההכרזה הזאת ומפני כל הסתה לאפליה זו.

סעיף 8. כל אחד זכאי לתקנה יעילה מטעם בתי הדין הלאומיים המוסמכים נגד מעשים המפירים את זכויות היסוד שניתנו לו על-פי החוקה והחוקים.

סעיף 9. לא ייאסר אדם, לא ייעצר ולא יוגלה באופן שרירותי.

סעיף 10. כל אדם זכאי, מתוך שוויון גמור עם זולתו, למשפט הוגן ופומבי של בית-דין בלתי תלוי וללא משוא פנים בשעה שבאים לקבוע זכויותיו וחובותיו ולברר כל אשמה פלילית שהובאה נגדו.

סעיף 11. (1) אדם שנאשם בעבירה פלילית חזקתו שהוא זכאי, עד שלא הוכחה אשמתו בחוק במשפט פומבי, שבו ניתנו לו כל הערובות הדרושות להגנתו (2) לא יורשע אדם בעבירה פלילית על מעשה או מחדל שלא נחשבו בשעתם לעבירה פלילית לפי החוק הלאומי או הבינלאומי. לא יוטל עונש חמור מהעונש שהיה נוהג בזמן שעבר את העבירה הפלילית.

סעיף 12. לא יהא אדם נתון להתערבות שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו, במעונו, בחליפת המכתבים שלו, ולא לפגיעה בכבודו או בשמו הטוב. כל אדם זכאי להגנת החוק מפני התערבות או פגיעה כאלה.

סעיף 13. (1) כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה. (2) כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו, ולחזור אל ארצו.

סעיף 14. (1) כל אדם זכאי לבקש ולמצוא בארצות אחרות מקלט מרדיפות. (2) אין להסתמך על זכות זו במקרה של האשמה פלילית שמקורה האמיתי במעשי פשע לא-מדיניים או במעשים שהם בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף 15. (1) כל אדם זכאי לאזרחות. (2) לא תישלל מאדם אזרחותו דרך שרירות ולא תקופח דרך שרירות זכותו להחליף את אזרחותו.

סעיף 16. (1) כל איש ואישה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין, בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם. (2) קשר הנישואין ייכנס לתוקפו רק מתוך הסכמה חופשית ומלאה של בני הזוג העתידיים. (3) המשפחה היא היחידה הקיבוצית הטבעית והיסודית של החברה, והיא זכאית להגנה על-ידי החברה והמדינה.

סעיף 17. (1) כל אדם זכאי להיות בעל קניין, בין לבדו ובין ביחד עם אחרים. (2) לא יישלל מאדם קניינו דרך שרירות.

סעיף 18. כל אדם זכאי לחירות המחשבה, המצפון והדת; חירות זו כוללת את הזכות להמיר את דתו או את אמונתו ולתת ביטוי לדתו או לאמונתו, לבדו או בציבור, ברשות היחיד או ברשות הרבים, דרך הוראה, נוהג פולחן ושמירת מצוות.

סעיף 19. כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה, ולבקש ידיעות ודעות ולקבלן בכל הדרכים ללא סייגי גבולות.

סעיף 20. (1) כל אדם זכאי לחירות ההתאספות וההתארגנות בדרכי שלום. (2) לא יכפו על אדם השתייכות לאגודה.

סעיף 21. (1) כל אדם זכאי להשתתף בהנהלת ארצו, בין אם השתתפות ישירה ובין אם דרך נציגות שנבחרה בבחירות חופשיות. (2) כל אדם זכאי לשוויון בכניסה לשירות במנגנון של ארצו. (3) רצון העם הוא היסוד לסמכותה של הממשלה. העם יביע את רצונו בבחירות כשרות הנשנות לעתים מזומנות, לפי זכות בחירה כללית ושווה בהצבעה חשאית, או לפי סדר של בחירה חופשית כיוצא בזה.

סעיף 22. כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות הכלכליות, הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה.

סעיף 23. (1) כל אדם זכאי לעבודה, לבחירה חופשית של עבודתו, לתנאי עבודה צודקים והוגנים ולהגנה מפני אבטלה. (2) כל אדם, ללא כל אפליה, זכאי לשכר שווה בעד עבודה שווה. (3) כל עובד זכאי לשכר צודק והוגן, אשר יבטיח לו ולבני ביתו קיום הראוי לכבוד האדם, שיושלם, אם יהיה צורך בכך, על-ידי אמצעים אחרים של הגנה סוציאלית. (4) כל אדם זכאי לאגד אגודה מקצועית ולהצטרף לאגודות על-מנת להגן על ענייניו.

סעיף 24. כל אדם זכאי למנוחה ולפנאי, ובכלל זה הגבלת שעות העבודה במידה המתקבלת על הדעת וחופשה בשכר לעתים מזומנות.

סעיף 25. (1) כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה, לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש וזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי-כשירות לעבודה, אלמנות, זיקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו. (2) כל אימהות וילדות זכאיות לטיפול מיוחד ולסיוע. כל הילדים בין שנולדו בנישואין או שלא בנישואין, ייהנו במידה שווה מהגנה סוציאלית.

סעיף 26. (1) כל אדם זכאי לחינוך. החינוך יינתן חינם, לפחות בשלבים הראשונים והיסודיים; החינוך בשלב הראשון הוא חובה, החינוך הטכני והמקצועי יהיה מצוי לכול, והחינוך הגבוה יהיה פתוח לכול במידה שווה ועל יסוד הכישרון. (2) החינוך יכוון לטיפוח המלא של האישיות ולטיפוח יחס כבוד לזכויות האדם ולחירויות היסודיות; החינוך יטפח הבנה, סובלנות וידידות בין כל העמים והקיבוצים הדתיים והגזעיים, ויסייע למאמץ של האומות המאוחדות לקיים את השלום.

סעיף 27. (1) כל אדם זכאי להשתתף תוך חירות בחייו התרבותיים של הציבור, ליהנות מהאמנויות ולהיות שותף בהתקדמות המדע ומברכתו. (2) כל אדם זכאי להגנת האינטרסים המוסריים והחומריים הכרוכים בכל יצירה מדעית, ספרותית או אמנותית שהיא פרי רוחו.

סעיף 28. כל אדם זכאי למשטח סוציאלי ובינלאומי, שבו אפשר יהיה לקיים במלואן את הזכויות ואת החירויות אשר נקבעו באמנה זו.

סעיף 29. (1) כל אדם יש לו חובות כלפי הכלל, כי רק בתוך הכלל נתונה לו האפשרות להתפתחות החופשית והמלאה של אישיותו. (2) לא יוגבל אדם בזכויותיו ובחירויותיו, פרט לאותן ההגבלות שנקבעו בחוק על-מנת להבטיח את ההכרה בזכויות ובחירויות של הזולת ואת יחס הכבוד אליהן, וכן את מילוי הדרישות הצודקות של המוסר, של הסדר הציבורי ושל טובת הכלל בתוך חברה דמוקרטית (3) לעולם לא ישתמשו בזכויות ובחירויות אלה בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף 30. שום דבר בהכרזה זו לא יתפרש כאילו הוא בא להקנות למדינה, לציבור או ליחיד כל זכות שהיא לעסוק בפעולה או לבצע מעשה שתכליתם לקפח כל זכות או חירות מן הזכויות והחירויות הקבועות בהכרזה זו.

סעיף 12. לא יהא אדם נתון להתערבות

במשפחתו ובמעונו

ביום ראשון, 29.6.98, התעוררתי באמצע הלילה וראיתי חיילים עומדים סביבנו בהדר השינה שלי ושל אשתי. יותר מ-15 חיילים ו-5 אנשי כוהות הביטחון ושני כלבים. קמתי וטרקתי את הדלת עם הרגל שלי, מרוב כעס. צעקתי: מה אתם עושים פה בתוך חדר השינה שלי? אשתי מאוד נבהלה, היא רק בת 16 והצי. הם אמרו שיש לחם צו חיפוש, והתחילו לחפש. בעצם, הם לא היפשו, הם לקחו כל דבר, כל שמלה או חולצה בארון, ושמו אותה ליד האף של הכלב שיריח אותה. אנחנו נישאנו לפני 20 יום, וקנינו סלון חדש לפני 12 יום. הם פירקו אותו. בסוף הם אמרו לי: אתה עצור. לקחו אותי והחזיקו אותי בחקירה עד למחרת אחרי הצהריים. לא עינאו אותי פיסיית. טענו בחקירה שיש לי נשק ולמחרת לקחו אותי לבית משפט והאריכו לי את המעצר ב-8 ימים. אחרי שמונת הימים שוחררתי בערבות של 1,000 ש"ח. בעצם, לא היה להם מה להוכיח נגדו אבל הם גרמו לי נזק גדול, נכנסו לחדר השינה שלי ושל כלה שלי, וזה דבר שנוגד את כל המנהגים. זוהי פגיעה קשה מאוד.

מוחמד ח'ליל א-דבעי, 23, תושב מחנה הפליטים שועפאט

שרירותית בחייו הפרטיים,

צילום: עודד עודד

סעיף 13. כל אדם זכאי לחופש תנועה כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ.

בהסכמי אוסלו הצהירו ישראל ואש"פ כי הם רואים את הגדה המערבית ואת רצועת עזה כ"יחידה טריטוריאלית אחת. [redacted] מנת ליישם עיקרון זה הוסכם על הפעלתו של "מעבר בטוח", שיקשר בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית.

כל עוד לא פועל [redacted] הבטוח, נשארת בתוקף מדיניות הסגר, לפיה כל תושב שטחים הרוצה לעבור בין רצועת עזה ל[redacted] בית, צריך לקבל רשיון מישראל, שהקריטריונים לקבלתו נוקשים ביותר והשגתו כרוכה בהליך [redacted] ארוך.

באופן אבסורדי, יותר לפלסטיני להיכנס לישראל ולעבוד בה מאשר לעבור בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית. מי ש"עומד בקריטריונים" רשאי להיכנס לישראל, טאילו המעבר בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית הוא כמעט בלתי אפשרי.

מלבד הפגיעה בזכות לחופש תנועה ומעבר, פוגע איסור המעבר החופשי בין האזורים בזכויות נוספות של תושבי השטחים: [redacted] לתי משפחה, הזכות לעבוד והזכות לחינוך.

ומגוריו בתוך כל מדינה. לרבות ארצו, ולחזור אל ארצו

ב-25.8.96 נפטר אחי מרואן בעזה. בני המשפחה שלי בעזה שלחו לי בפקס את תעודת הפטירה, ואני ניגשתי עם זה למת"ק בטול כרם וביקשתי רשיון כניסה לרצועה כדי שיהיה לי בהלווייתו של אחי. ששה שבועות דחתה זו את יבולתי רשיון. אחרי ארבעה חודשים נפטר אחותי ואודה. שוב הנשתי בקשה למת"ק בטול כרם עם תעודת פטירה שלה. אחרי 12 יום חזרתי לרצועה לנטוע ליומיים. קיבלתי את הרשיון. לאחר תחילת תוקפו ונשאר לי רק יום אחד לנטוע בבוקר, להחזיק משפחה ולחזור באתנו יום. חזרתי לטול כרם רק אחרי ארבעה ימים. אחרי כחודשיים נפטר אבי, אחמד. שוב ניגשתי עם תעודת הפטירה שנשלחה אלי מעזה וביקשתי רשיון כניסה לעזה. במשך שבועיים אמרו לי במת"ק שעדיין אין תשובה. ביום ה-15 אמרו לי במת"ק טול כרם שבקשתי נדחתה.

מאז התייאשתי ולא הגשתי יותר בקשות, כי אם לא נתנו לי רשיון לקבור את אבי, אז איזו טיבה יכולה להיות כדי שיתנו לי רשיון? אם אני אגיד שאני מתגעגע לאחי ואחיותי בעזה ורוצה לבקר אותם, זה ישכנע את הישראלים לתת לי רשיון?

עדותו של האשם אחמד מוחמד בטראן, בן 58, תושב טול כרם

צילום: שלמה ערד

חוקי ההגירה של רוב המדינות, ובכללן ישראל, מאפשרים לבני המשפחה הקרובה של אזרחיהן להגר לשטחן לצורך איחוד משפחות, ולקבל מעמד חוקי במדינה. ישראל לא הכירה מעולם בזכותם של הפלסטינים תושבי השטחים לאיחוד משפחות, ומדיניותה אילצה במהלך השנים עשרות-אלפי פלסטינים לחיות בנפרד מבני זוגם, כשילדיהם נותרים מנותקים לתקופות ארוכות מאחד ההורים. כיום מאפשרת ישראל איחוד משפחות בשטחים על-פי מיכסה מצומצמת, שאינה עונה על צורכי האוכלוסייה. בידי ישראל והרשות הפלסטינית מצויות כיום למעלה מ-13,000 בקשות לאיחוד משפחות בגדה המערבית הממתינות לתשובה. השארית המיכסה המצומצמת על כנה תביא לכך שרק בשנת 2006 יאושרו כל אותן בקשות. בית המשפט הגבוה לצדק דחה את רובן המכריע של העתירות שהוגשו בפניו בנושא איחוד משפחות בשטחים. בג"צ קיבל את עמדת המדינה במלואה וקבע כי אין לעותרים זכות לאיחוד משפחות. בית-המשפט התעלם לחלוטין מהעובדה כי מדיניות הממשל, השוללת מבני זוג איחוד משפחות, פוגעת קשה בזכותם הבסיסית, המוגנת גם בשטח כבוש, לנהל את חיי המשפחה שלהם.

סעיף 16. כל איש ואישה שהגיעו לפרקם

ולהקים משפחה... המשפחה היא

22 והיסודית של החברה, והיא זכאית

צילום: מיקי קרצמן

רשאים לבוא בברית הנישואין
היחידה הקיבוצית הטבעית
להגנה על-ידי החברה הישראלית

סעיף 17. כל אדם זכאי להיות בעל

עם אחרים. לא יישלל מאדם

קנייין, בין לבדו ובין ביחד קניינינו דרך שרירות

ס. יזהר

בכמה זמן הורסים בית?

בונים אותו בשנה. לפעמים במאה שנה. ויש גם בתים שעומדים מאז העולם עומד.

כמה זמן נמשכת הריסת בית? פחות מזמן המחשבה אם היה צריך להרסו. כמה זמן נמשכת המחשבה אם למסו? פחות מזמן צלצול הטלפון שציווה להרוס.

דחיפה אחת ואיננו חומצנים בסביבתנו המוכרת והמשפחה שהיתה לה ממשותף וכתובת ובני-הדין מכל הגילים ומימסיהם. בפרט בן-רגע להיות משל: הנענשים. וכך גם היתה המחשבה על ההריסה. היא לא ראתה לפני בני-אדם אלא מיני נושגים מופשטים: מסיתים, מציתים, נאנשים, מופתעים, וכל השאר. ואז קם המופשט והורס את המושג. והחי הופך למושג. בלילה לא רואים לאן הלכה המשפחה שנהרסה. לא יודעים מה הם עושים. ואיפה הם יושבים כעת - באיזו פינה עקורים על המסלסל שלהם, מתחת לשמי-ריקים וכבדים. האם נרשם שם עליהם בפינה אות נושהו כעת? (דבר, 24.6.88)

מתחילת האינתיפאדה, ב-9.12.87, ועד ה-15.11.98 הרסה ישראל לפחות 451 בתים באופן מלא ואטמה לפחות 294 בתים באופן מלא, כאמצעי ענישה בשטחים. לפחות 62 בתים נהרסו באופן חלקי ולפחות 118 בתים נאטמו באופן חלקי. הבתים שנהרסו אבסורים הם בתי משפחות של חשודים בעבירות ביטחוניות, לעתים עוד טרם הוכחה אשמתם בבית המשפט, חלקם חשודים שהיו בבית משפחתם נהרגו לאחר מותם. בעקבות ההריסות והאטימות נהרגו כ-4,500 בני-אדם חפים מפשע ללא קורת גב. להוציא מקרה אחד או שניים, דחה בית הדין הגבוה לצדק של מדינת ישראל את כל העתירות שהובאו בפניו ואישר את כל הריסות הבתים.

בנוסף הרסה ישראל מאז 1987 עוד לפחות 300 בתים פלסטינים בשטחים, בטענה שבנו ללא רשיון. מזה עשרות שנים דוחה ישראל כמעט כל בקשה של פלסטינים לאישור בנייה על אדמתם בשטחים. תכניות הבנייה הן ממת 50 שנה ויותר, ורק שום הקרקעות מוקפא מאז הכיבוש. באין בדיבוק אלפי פלסטינים לבנות ללא רשיון. ישראל הורסת עשרות ומאות בתים כאלה מדי שנה. למעלה מ-100 פלסטינים נותרו ללא קורת גב כתוצאה מהריסות הבתים ההמוניות שמבצעת ישראל. לעומת זאת, הדין תכניות המתאר המקיפות שנערכו לכל ההתנחלויות, נבם בהן מאות מבנים בלא רשיון. מבנים אלה לא נהרסו שלטונות העניקו אישור בדיעבד לבנייה הבלתי-חוקית.

סעיף 25. כל אדם זכאי לרמת חיים

שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון,

אימהות וילדות זכאיות לטיפול

לפחות 10 תינוקות נפטרו בשלוש השנים האחרונות לאחר שעוכבו במחסומים ונמנע מהם טיפול רפואי

ביום שבת, 22.8.98, בסביבות השעה 14:00, החלפתי חיתולים לשלישיית התינוקות שנולדו לי ב-12.5.98. גמרתי להחליף היתולים ללואי ולנרמין, פניתי לקוסאי, התינוק השלישי, ראיתי שהוא הקיא וקיא נמצא על פניו. קראתי לאישה מבוגרת ממני, שכנה שלי, אום עבד, שתראה את הילד שלי שנראה חולה ותגובותיו לא ערניות. הוא נשם והתנועע, אבל היה חלש. אום עבד הציעה לי לקחת את הילד לבית החולים. מיד יצאתי עם הילד מחוץ לבית. מול ביתנו עמדו שני ג'יפים צבאיים ישראלים על אנשיהם. פניתי אליהם וסיפרתי להם שהילד שלי חולה ושאני רוצה לקחת אותו לבית החולים. החיילים אמרו לי שאין להם הוראות להעביר אותי, ושאינני יכולה לצאת כי יש עוצר בשכונה שלנו. החיילים אמרו לי להיכנס הביתה כי יש עוצר ואסור לי לצאת החוצה. הם אמרו לי "רוחי אל-בית". נשארתי בחוץ וחיכיתי שיתנו לי לעבור. אחרי המתנה של בערך שעה, עזבתי את החיילים, עקפתי אותם והלכתי לרחוב אחר, שם עצרתי רכב מקומי שעבר. הנהג עצר ולקח אותי ואת בני לבית החולים עאליה. בבית החולים נקבע מותו של בני קוסאי, בן שלושה חודשים ועשרה ימים. בתעודת הפטירה נכתב שהמוות נגרם כתוצאה מדלקת ריאות חריפה. חזרנו לביתנו כדי לרחוץ את התינוק ולשים עליו תכריכים. שירין בדר תופיק אל-חדאד, תושבת חברון, אם התינוק קוסאי

בערך בשעה 19:00 יצאתי עם עוד ארבעה בני משפחה בדרכנו לבית הקברות שליד רחוב שוהדא במרכז העיר. הגענו למחסום הישראלי שליד בית משפחת ג'אבר בתוך חברון, בכביש שבכיוון אחד מוביל לקריית ארבע ובכיוון אחר למערת המכפלה. במחסום עצרו אותנו ולקחו את תעודות הזהות שלנו. היינו במכונית חמישה גברים עם הגופה של הילד. למרות שהסברנו והתחננו אמרו לנו לחזור לביתנו. חזרנו והחלטנו לקבור את הילד בחלקת האדמה החקלאית שלנו, שנמצאת במרחק של כקילומטר מביתנו.

קברנו את התינוק וחזרנו לביתנו.

האני סולטאן, תושב חברון, אבי התינוק קוסאי

נאותה, לבריאותם ולרווחתם
לבוש, שיכון, טיפול רפואי.
מיזחד ולסיוע

צילום: אלדד רפאלי

סעיף 26. כל אדם זכאי לחינוך...

חובה... החינוך הגבוה יהיה פתוח

החינוך בשלב הראשון הוא לכול במידה שווה

צילום: משה שי

למעלה ממיליון איש חיים ברצועת עזה. בשתי האוניברסיטאות ברצועה לומדים כ-8,000 תלמידים. באוניברסיטאות אלה אין מבחר רחב של תחומי לימוד ואין הן עונות על הצרכים של תושבי הרצועה להשכלה גבוהה. כ-1,300 סטודנטים מעזה רשומים לאוניברסיטאות בגדה המערבית. בינואר 1996 הוטל איסור גורף על הגעתם של סטודנטים אלה לאוניברסיטאות בהן הם רשומים בגדה. מאז ועד היום לא ניתנו להם כל אישורים לצאת מעזה לגדה. שלילתה הגורפת של הזכות לחינוך מכל הסטודנטים תושבי רצועת עזה פוגעת לא רק בהם אלא גם בהתפתחותה ובהתקדמותה של החברה הפלסטינית כולה.

סעיף 30. שום דבר בהכרזה זו לא יתפרש כאילו הוא בא להקנות למדינה, לציבור או ליחיד כל זכות שהיא לעסוק בפעולה או לבצע מעשה שתכליתו לקפח כל זכות או חירות מן הזכויות והחירויות הקבועות בהכרזה זו

רנה קאסין

המאבק על זכויות האדם

(קטעים מנאום)

המטרה הבסיסית של ההיטלריזם היתה להשמיד את היהודים, אבל השמדתם היתה גם הלק מהתקפה על כל מה שהמהפכה הצרפתית מייצגת: חירות, שוויון, אחווה וזכויות אדם. הגזענות של היטלר היתה למעשה ניסיון להרוס את העקרונות של המהפכה הצרפתית. היתה זה תחת השפעתן של זכויות האדם, שיהודי המאה ה-19, בארצותיהם השונות, פתחו במאבק לחירות. יש, אם כן, קשר ישיר בין שאלות זכויות האדם לבין מלחמה בפירות ההיטלריזם.

חיוני מאוד ליהודים להגן על זכויות האדם, מאחר שבדיוק כפי שהאמנסיפציה שלהם החלה במאה ה-19 מפני שקדמה לה ההכרזה על זכויות האדם בצרפת ב-1789, כך בהווה, אם היהודים לא יתמכו בזכויות אדם לכל אדם - אין להם עצמם סיכוי להימלט מרדיפות בעתיד.

[...] אחד המכשולים הגדולים בדרך לזכויות אדם היא שאלת הריבונות הלאומית. הייתי בחבר הלאומים בשנת 1933 - בזמן פרשת ברנהיים. ברנהיים היה קורבן להפרת האמנה של שלזיה עילית. כיצד הצדיקה זאת גרמניה? כיצד הצדיקו זאת היטלר וגבלס? טענתה של גרמניה היתה: "כל אחד אדון בביתו. אין זה מעניינכם לחקור מה אנחנו עושים עם הסוציאליסטים שלנו, הפציפיסטים שלנו או היהודים שלנו. אין לכם זכות להתערב בעניינינו. אנחנו מדינה ריבונית." זה היה המצב שהוביל למלחמת העולם השנייה. הדבר נכון גם כיום. המעצמות עדיין אומרות: "כל אחד אדון בביתו. אין לכם זכות לדעת מה אנחנו עושים עם התושבים שלנו." עיניכם הרואות עד כמה קשה לשרש עיקרון הנובע, ללא ספק, ממצאות מעשית, שכן עצמאותן של מדינות היא כשלעצמה מטרה רצויה, מטרה שבני אדם יילחמו להשגתה. זכותן של מדינות לשלוט על עצמן מקובלת כסדר הטבעי של הדברים. מדוע, אם כן, עלינו לחשוש ממדינה שמגינה על האינטרסים שלה בתוקף רב מדי? הפחד שלנו מוצדק מפני שמגיע רגע שבו המדינה אומרת: לצורך התפתחותי אני קובעת את החוקים שלי בעצמי, כפי שאני רואה לנכון, ואם תוך כדי כך אני פוגעת בבני אדם, זה איננו מעניינכם. אבל זה מאוד מענייננו. התפתחות העולם איננה יכולה להיבנות על סבל אנושי. זוהי מטרתן של זכויות האדם.

[...] אל לנו להתיימש. נהפוך הוא. 2,000 שנה נדרשו למדינת ישראל להיבנות מחדש; נצטרך להרבה פחות שנים עד שההכרזה בדבר זכויות האדם - לאומית במאה ה-19 ועולמית באמצע המאה ה-20 - תיושם ביעילות ותיהפך למציאות. יהיה זה נפלא אם היהודים, שסבלו השמדות, רדיפות וסבל יותר מכל גזע אחר, יהיו הראשונים לעמוד לצדם של המדוכאים מכל הגזעים, הארצות והמעמדות, להחזיר להם את הכבוד האנושי של מי שנהנים מהגנת החוק.

"The Fight for Human Rights" נדפס ב-"World", 1969

רנה קאסין, 1887-1976, נשיא בית המשפט האירופי לזכויות האדם, נשיא "כל ישראל חברים", פרופסור למשפטים באוניברסיטת פאריז, מומחה למשפט בינלאומי, שהקדיש את חייו להגנת זכויות האדם. קאסין נבחר על-ידי חברי הוועדה לזכויות האדם של האומות המאוחדות לנסח את הטיוטה הראשונה של ההכרזה העולמית, שמרבית סעיפיה נכללים במסמך הסופי. מחויבותו של רנה קאסין לזכויות האדם ותרומתו לניסוח ההכרזה זיכו אותו בשנת 1968 בפרס נובל לשלום.

צילום: מיקי קרצמן

בצלם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים (ע.ר.).

"בטסילם" מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
B'TSELEM - The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

בצלם, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי אנשי רוח, משפטנים, רופאים, עיתונאים וחברי-כנסת, במטרה להיאבק נגד הפרות זכויות האדם בשטחים, באמצעות תיעודן והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות; להילחם בתופעת ההדחקה וההכחשה בחברה הישראלית, ולתרום ליצירת תרבות של זכויות אדם בישראל.

כארגון ישראלי, מייחד **בצלם** את עיקר מאמציו לניסיון לשנות את מדיניותה של ממשלת ישראל בשטחים, להעמידה על חובתה לשמור על זכויות האדם של כל תושביהם, ולקיים בקפדנות את הוראות המשפט הבינלאומי.

בצלם מבקש להביא, באמצעים שונים, את מירב המידע לידיעתם של אזרחי ישראל. ייתכן שהציבור יעדיף שלא לעשות, אך בשום מקרה לא יוכל לומר: "לא ידעתי".

בצלם הוא עמותה עצמאית הממומנת מתרומות של יחידים וקרנות. למידע, התנדבות ותרומות:

בצלם, רח' עמק רפאים 43, ירושלים 93141; טלפון 02-5617271; פקס 02-5610756
דואר אלקטרוני: mail@btselem.org אתר אינטרנט: www.btselem.org

הנהלת בצלם: ד"ר אדי קאופמן - יו"ר, ד"ר אריה ארנון, ד"ר ענת בילצקי, ד"ר מירון בנבנשתי, הרב אהוד בנדל, ד"ר הנרייט דהאן-קלב, ד"ר מנחם הופנונג, ויקסור לדרפרב, פרופ' אבישי מרגלית, גילה סבירסקי, ד"ר מנחם קליין, ד"ר אורית קמיר, מיכל רפאלי, ד"ר נאדירה שלהוב-קיבורקיאן, פרופ' ליאון שלף
מנכ"ל: איתן פלנר